

НОВИ САД - На данашњи дан 1946. године рођен је српски генерал-пуковник пилот Љубиша Величковић, једини генерал који је погинуо током агресије НАТО на Србију (СРЈ) 1999. Обављао је све летачке и најодговорније командне дужности у Ратном ваздухопловству и Противваздушној одбрани ЈНА и ВЈ и први је Србин који је летео авионом "Миг 29". Био је наставник летења, командант летачке ескадриле, пука и корпуса, секретар Савезне дирекције за контролу летења, начелник Генералштабне школе ВЈ, начелник Сектора за РВ и ПВО Генералштаба ВЈ и командант РВ и ПВО ВЈ. У тренутку погибије, приликом обиласка јединица ПВО код Панчева, обављао је дужност помоћника начелника Штаба Врховне команде за РВ и ПВО ВЈ.

Данас је понедељак, 1. март 2021. године, 60. дан од почетка године. До краја године остало је још 305 дана.

1498- На путу ка Индији, португалски морепловац Васко да Гама као први Европљанин искрцао се на обале садашње афричке државе Мозамбик.

1562- Француски римокатолици су, с благословом Ватикана, најбруталније побили око 1.200 хугенота (француски протестанти калвинисти), изазвавши религиозни рат који је трајао до 1598.

1643 -Умро је италијански оргуљаш и композитор Ђироламо Фрескобалди, највећи мајстор свог времена на оргуљама. Верује се да су његова дела, компонована за оргуље, имала велики утицај на Јохана Себастијана Баха. Компоновао је токате, канцоне, фантазије за оргуље, мадригале, мотете.

1767- Шпански краљ Карлос III протерао је из своје земље језуитски ред. Мотиви су највероватније били лукративне природе. Сличну одлуку донело је је више европских влада у том периоду.

1810 - Рођен је пољски композитор и пијаниста Фредерик Шопен, назван "песник клавира", који је у врхунском романтичарском маниру компоновао готово искључиво клавирску музику. У композицијама се обилато користио елементима пољске народне музике. Из Пољске је 1830. отишао у Француску, не слутећи да више неће видети отаџбину. Дела: два концерта за клавир и оркестар, око 170 соната, мноштво полонеза, мазурки, валцера.

1815- Француски цар Наполеон I искрцао се на обалу Француске, три дана пошто је са групом следбеника напустио медитеранско острво Елба на којем је био заточен након што је приморан да абдицира у априлу 1814. Убрзо је тријумфално ушао у Париз и повратио власт, чиме је почела његова друга владавина позната као "100 дана", окончана у јуну 1815. војним поразом код Ватерлоа.

1872- У планинском подручју Јелоустон у САД основан је први национални парк у свету.

1879 -Рођен је бугарски државник Александар Стамболиски, вођа Земљорадничког народног савеза и председник владе Бугарске од 1920. до 1923. кад је оборен у профашистичком удару и затим убијен. Као шеф владе стекао је изузетну популарност у народу, јер је спровео аграрну и пореску реформу, национализовао неке банке и настојао да измени политику династије Кобург, између осталог и залажући се за пријатељство са Краљевином Срба, Хрвата и Словенаца.

1886 -Рођен је аустријски сликар и писац Оскар Кокошка, један од најистакнутијих представника експресионистичког сликарства. У току Другог светског рата радио је велике композиције наглашено хуманистичког садржаја. Књижевна дела: драме "Убица, мада жена" и "Трнов жбун у пламену", писане су експресионистичким стилем и критика их није високо оценила.

1891 - Рођен је српски писац и преводилац Станислав Винавер, један од најзначајнијих и најразноврснијих стваралаца у новијој српској литератури. Студирао је математику и музику у Паризу, а између два светска рата је радио као новинар. У Првом светском рату је учествовао као добровољац у Српској војсци, окупацију земље у Другом светском рату је провео у немачком заробљеништву, као резервни официр Краљевине Југославије. Од 1945. радио је у Београду као професионални писац и преводилац, једно време и у агенцији Танјуг. Немиран, радознао, динамичан дух, музички обдарен, био је један од протагониста модерне српске књижевности после Првог светског рата, истраживач и креатор слободнијег песничког израза и књижевног језика. Дела: збирке песама "Мјећа", "Варош злих волшебника", "Чувари света", "Европска ноћ", "Пантологија новије српске пеленгирике", "Најновија пантологија српске и југословенске пеленгирике", проза "Приче које су изгубиле равнотежу", "Године понижења и борбе, живот у немачким 'офлазима'", "Ратни другови", "Шабац и његове традиције", есеји "Гоч гори, једна југословенска симфонија", "Живи оквири", "Језик наш насушни", "Надграматика", "Заноси и пркоси Лазе Костића", "Момчило Настасијевић", "Громобран свемира", "Немачка у врењу".

1896 - Ратници абисинског негуса (цара) Менелика II до ногу су потукли италијанске трупе код Адуе, после чега је Италија морала да призна независност Етиопије, коју је годинама покушавала да претвори у своју колонију. Хиљадугодишње етиопско царство успело је да се одржи и изгубило је сувереност само у кратком периоду 1936-1940 када је било саставни део Италијанске Источне африке.

1909 - Рођен је енглески позоришни и филмски глумац Џејмс Дејвид Грејем Нивен, добитник Оскара 1958. за филм "Одвојени столови". Елегантном појавом али и глумом оличавао је британски тип џентлмена. По узору на оца завршио је војну школу, али је доцније напустио војну каријеру и посветио се глуми. У Холивуд је доспео тридесетих година 20. века, али је по избијању Другог светског рата напустио САД и прикључио се британској војсци и током рата био је командос. Остали филмови: "Пут око света за 80 дана", "Добар дан туго", "Топови с Наварона", "Казино Ројал", "Папирнати тигар".

1914 - Рођен је амерички писац афроамеричког порекла Ралф Валдо Елисон, чији је роман "Невидљиви човек" један од најимпресивнијих у америчкој књижевности после Другог светског рата. Основна тема његовог јединог романа је трагање за сопственим идентитетом, а главни јунак, црнац, представљен је као архетипски образац човека који остаје невидљив зато што му друштво ускраћује право на самодефинисање. Дело је писано изузетно сугестивно, с мноштвом натуралистичких детаља. Такође је написао књигу есеја "Сенка и чин".

1919- У Београду се састало Привремено народно представништво Краљевине Срба, Хрвата и Словенаца у којем се налазило 296 посланика, постављених указом владе. Посланици су већином били из ранијих сазива народних представништава земаља које су ушле у састав Краљевине СХС, изабраних пре Првог светског рата.

1922- Рођен је израелски државник Јицак Рабин, председник владе од 1974. до 1977. и од јуна 1992. до 4. новембра 1995. кад га је, у тренутку док је напуштао митинг на којем је говорио, убио атентатор Јигал Амир. Као члан илегалног јеврејског покрета Палмах, од 1940. борио се против британске колонијалне управе у Палестини и против француских вишијевских снага 1941. у Сирији. Од формирања Израела 1948, кад је у рату против Арапа командовао бригадом, налазио се у саставу војске. Генерал и начелник генералштаба постао је 1964. и имао је истакнуту улогу у наношењу тешког пораза Арапима у рату 1967, али је после поновног преузимања власти постао архитекта мировног процеса на Блиском истоку и измирења Јевреја са Арапима. То је изазвало гнев израелских националиста, посебно политика препуштања Арапима територија заузетих у рату 1967. (Западна обала, појас Газе, Голанска висораван).

1938- Умро је италијански писац и политичар Габријеле Данунцио, изразити естета. Најдубљи траг у литератури оставио песничким збиркама "Рајска поема" и "Алкиона". У политици, био је изразити представник италијанског национализма, па и фашизма. Директно је учествовао у запоседању Ријеке. Током Првог светског рата написао је и једну поему посвећену Србији и њеном херојству, под насловом "Ода народу српском". Остала дела: романи "Сласт", "Уљез", "Огањ", драме "Мртви град", "Франческа да Римини", "Јориова кћи", "Ђоконда".

1941- Бугарска је у Другом светском рату приступила Тројном пакту и већ 2. марта 1941. у њу су преко Румуније почеле да улазе немачке трупе. Реваншистичка политика Бугарске још више је тада усмерена против Југославије, према којој је имала територијалне претензије.

1942- У Чајничу је формирана Друга пролетерска бригада. У њен састав ушли су тада припадници Ужичког, Чачанског и Другог шумадијског одреда, све заједно око 1.000 људи. Први командант Друге пролетерске бригаде био је Ратко Софијанић.

1943- Британско ратно ваздухопловство почело је у Другом светском рату систематски да бомбардује европске железничке системе на територијама под контролом Немачке.

1954- САД су саопштиле да су на пацифичком острву Бикини извеле прву пробу хидрогенске бомбе.

1954 - У главном граду Венецуеле Каракасу отворена је прва конференција Организације америчких држава.

1958- Умро је српски вајар Тома Росандић, први ректор Академије ликовних уметности у Београду, члан Српске краљевске академије. Каменорезачки занат учио је у Сплиту, а вајарство у Венецији и Бечу. Био је одличан клесар, али је најбоља дела створио у дрвету, с изванредним осећајем за структуру и материју. Израдио је више јавних споменика, укључујући велику групу "Играли се коњи врани" испред здања дома Скупштине Србије (тада Југославије) у Београду као и скулптуру "Уморни борац" на Калемегдану.

1959- Архиепископ Макариос III вратио се на Кипар из изгнанства на Сејшелским острвима, на која су га 1956. протерали Британци. Крајем 1959. Велика Британија, Грчка и Турска споразумеле су се о независности Кипра, а Макариос је 1960. постао први председник Кипарске републике, што је остао до смрти 1977.

1966- После три и по месеца лета, на Венери се спустила совјетска "Венера III", први васионски брод који је приспео на неку другу планету.

1985- У Уругвају је преузео власт председник Хулио Сангинети, чиме је окончана деветогодишња војна владавина у тој јужноамеричкој земљи.

1991- На првим слободним изборима у Албанији, Албанска партија рада (комунисти) освојила је 176 од 250 посланичких места и задржала власт, али је председник партије Рамиз Аљија изгубио у својој изборној јединици.

1992- У Сарајеву је, другог дана референдума о отцепљењу БиХ од Југославије, испред

старе српске цркве пуцано на српске сватове. Убијен је отац младожење Никола Гардовић и рањен свештеник Раденко Миковић, и спаљена је српска застава. На референдуму се већина муслимана (Бошњака) и Хрвата изјаснила за отцепљење од Југославије. Био је то увод у грађански рат у тој бившој југословенској републици.

1992- У Црној Гори се на референдуму већина грађана изјаснила за заједничку државу са Србијом. Челници Демократске партије социјалиста и других политичких странака су тим поводом изјавили да народе Црне Горе и Србије повезују етничке, економске, културне, историјске и друге везе и да их оне упућују на заједнички интерес да живе у једној држави.

1993- Амерички војни транспортери су изнад источне Босне избацили прве товари с храном и лековима, чиме је у Босни и Херцеговини започела "Операција падобран".

1997- Албанска влада Саљија Берише поднела је оставку, после двомесечних крвавих нерета изазваних крахом штедионица у којима су десетине хиљада грађана изгубиле животну уштеђевину.

2005- Социјалиста Табаре Васкес постао је председник Уругваја. Био је то први левичарски председник те јужноамеричке државе, од када је она стекла независност 1828.

2005- Умро је агент израелске обавештајне службе Мосад Питер Малкин, који је у Буенос Ајресу 1960. године ухватио нацистичког злочинца Адолфа Ајхмана задуженог за остварење Хитлеровог Коначног решења јеврејског питања.

2006- Објављено је банкротство некадашњег гиганта совјетске аутоиндустрије фабрике "Москвич". Дугови "Москвича" од једне милијарде долара онемогућили су даљу производњу аутомобила и резервних делова. Московска фабрика аутомобила основана је 1930. године као филијала фабрике "Горки", а серијску производњу првих модела легендарних "Москвича" покренула је 1947. Крајем осамдесетих произведен је четвртомилионски "Москвич".

2012 - Шефови држава или влада држава чланица ЕУ доделили су Србији статус кандидата за чланство у Унији.

2014 - Савет Федерације Русије одобрио је војно ангажовање изван државних граница те земље, на основу захтева председника Путина, због изузетних околности у Украјини.

2014 - Преминуо је Ален Рене, француски филмски редитељ, аутор више класичних дела филмске уметности, од којих су најпознатија "Хирошима љубави моја" и "Прошле године у Маријенбаду". Био је један од водећих представника тзв. "новог филма" и првак европског кинематографског модернизма, уз Роселинија, Бергмана, Антонионија. Добитник је два Цезара, као и једног Оскара

(Танјуг)